

Таким чином, організація позакласних музичних занять для молодших школярів у групі продовженого дня, побудованих за принципом поєднання різних видів музичної діяльності, продовжує лінію музичного виховання, почату в дитячому садку, допомагає масовому залученню дітей до виступів на шкільних святах, сприяє всебічному музичному розвитку школярів, формуванню їхніх музичних інтересів, служить справі підвищення рівня музичного виховання учнів.

Література

1. Вацьо М. Творча особистість вчителя початкових класів і музично-ритмічне виховання молодших школярів. Актуальні проблеми формування творчої особистості вчителя початкових класів: Матеріали третьої Всеукраїнської науково-практичної конференції. Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2005. Вип. 3. С. 149-151.
2. Вацьо М. Український дитячий музичний фольклор у художньому розвитку молодших школярів: навчально-методичний посібник. Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2015. С. 16
3. Липа І. Ю. Позакласна музично-просвітницька діяльність як складова професійної підготовки майбутнього вчителя. Освітній простір України. Івано-Франківськ: Вид-во ПНУ ім. В. Стефаника, 2015. Вип. 5. С. 74-78.
4. Масол Л. М., Ю. О. Очаковська, Л. В. Беземчук, Т. О. Наземнова. Вивчення музики в 1-4 класах: навч.-метод. посіб. для вчителів .Х.: Скорпіон, 2003. 144 с.
5. Нестерович Б. І. Педагогічні основи позакласної музично-виховної роботи в школі: навчальний посібник. Вінниця: ФОП Данилюк В. Г., 2015. 273 с.
6. Нестерович Б. І. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до позакласної музично-виховної роботи з молодшими школярами: автореф. дис. ... канд. пед. наук. 13.00.04. Вінниця. 2009. С. 23
7. Немцова Л. О. Форми та методи організації позакласної музично-виховної роботи. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Вип. 7 (138). 2021. С. 87-91.

Л. Вигівська,

здобувач ОС «магістр»

Національного університету «Чернігівського
колегіуму» імені Т. Г. Шевченка

L. Vyhivska

master's student

T.H. Shevchenko National University

Chernihiv Colehium

МИСТЕЦЬКИЙ АСПЕКТ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК СКЛАДОВА ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ

ARTISTIC ASPECT OF PROJECT ACTIVITY AS A COMPONENT OF CREATIVE DEVELOPMENT OF TEACHERS

Анотація. У статті обґрунтовано актуальність дослідження питання формування у вчителів початкової школи проєктної компетентності як важливої

складової їх професійно-методичної компетентності. Розглядається місце мистецтва у проєктній діяльності вчителів.

Abstract. The article substantiates the relevance of research on the issue of the formation of cultural project competence among primary school teachers as an important component of their professional and methodological competence. The place of art in the project activity of teachers is considered.

Ключові слова: вчитель початкових класів, мистецька діяльність, проєктна діяльність, професійна компетентність.

Key words: primary school teacher, artistic activity, project activity, professional and methodical competence; project development.

Постановка проблеми. На сьогоднішній час ми живемо у просторі колосальних трансформацій всієї освітньої системи. Кардинальні зміни відчуваються й у галузі початкової освіти, реформування змісту загальної середньої освіти передбачає розроблення принципово нових державних стандартів загальної середньої освіти, які повинні ґрунтуватися на компетентнісному та особистісно-орієнтованому підході до навчання, враховувати вікові особливості психофізичного розвитку учнів, передбачати здобуття ними умінь і навичок, необхідних для успішної самореалізації в професійній діяльності, особистому житті, громадській активності [7].

Провідні реформи в українській освіті, що описуються в таких документах, як «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013), Закон України «Про вищу освіту» (2014), Концепція «Нова українська школа» (2016), «Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні» (2016), «Концепція розвитку педагогічної освіти» (2018), пов'язані з періодом модернізації сучасної освіти.

Таким чином, організація виховного та освітнього процесу за оновленими парадигмами освіти визначає застосування диференційованого, особистісно-діяльнісного, інтегративного, проблемного, міжпредметного, групового, інтерактивного, ігрового, рефлексивного, пошуково-дослідницького, проєктного, творчого підходів.

Освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави [3]. Рушійною силою для повноцінного розвитку особистості, на нашу думку, є виявлення своїх здібностей і творчого потенціалу. У сучасній освіті творчість педагога виступає як один з провідних факторів успішності навчання. Вона стає тією якістю, що забезпечує особистості можливість адаптуватися до мінливих умов життя і є запорукою успіху людини у професійній діяльності. Творчість є також важливим чинником розвитку особистості, що визначає її готовність змінюватися і відмовлятися від стереотипів [1, с.44].

Проєктна творча діяльність посідає важливе місце серед розвитку творчості вчителів молодших класів. Вона вимагає роботи таких психічних процесів, як

сприймання, образне мислення, уява, мовлення, емоції, активізує почуттєву та інтелектуальну складові пізнавальної діяльності.

Ми розглядаємо значення проєкту через площину опрацювання педагогами навчально-виховних програм. Саме цей процес дає можливість педагогу втілити свій творчий потенціал, а найбільша реалізація даної діяльності відбувається завдяки мистецьким дисциплінам.

Вищезазначене, на нашу думку, підтверджує важливість зупровадження у навчальний процес творчих проєктів з різних дисциплін, зокрема мистецьких. Такі технології удосконалять педагогічну майстерність вчителя та допоможуть у підвищенні якості освіти.

Аналіз останніх наукових публікацій. Теоретико-методологічні принципи компетентнісного підходу та шляхи його впровадження в систему освіти представлено в наукових працях Ж. В. Таланової, В. І. Лугового, Н. Ф. Талізінної та ін. На дослідницькому та творчому характері педагогічної діяльності акцент робили: Д. Локк, Я.-А. Коменський, Й. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо. Здатність майбутніх педагогів до виконання дослідницько-проєктних робіт і готовність до планування, організації та координації проєктної діяльності учнів досліджувалися в дисертаційних роботах, наукових монографіях, статтях і посібниках з педагогіки, підготовлених Н.В.Матяш, І.С.Гонтаренко, І.А.Левіною, Е.Ф.Зеєр, Н.Ю.Пахомовою та ін. На особливу роль мистецтва, художньої творчості в естетичному, моральному та трудовому вихованні молоді, формуванні творчої особистості вказують у своїх працях психологи і педагоги-дослідники, серед яких О. Тищенко, А. Аронов, Б. Брилін, І. Бех, Г. Васянович та інші. Проте в наявних працях не розкритов повному обсязі роль проєктної діяльності у розвитку мистецької компетентності вчителів початкової школи.

Отже, **метою цієї статті** є обґрунтування актуальності дослідження проблеми формування в майбутніх учителів початкових класів проєктної компетентності з урахуванням мистецького аспекту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш за все хочемо зазначити, що сьогодні «проєктна діяльність» у педагогіці аналізується у двох площинах:

1) як процес опрацювання педагогами навчально-виховних програм і методик застосування;

2) як проєктна діяльність учнів [2, с.35].

Наразі, ми беремо до уваги перше тлумачення, адже реалізація проєктів з точки зору вчителя як виконавця менше досліджене та обґрунтоване ученими, методистами, дослідниками.

Перш за все вважаємо доцільним визначитись з поняттям «проєкт». У «Рекомендаціях з управління циклом проєкту» надається таке визначення:

Проєкт - це комплекс заходів, які здійснюються для досягнення чітко визначених цілей впродовж відведеного часу і за допомогою призначених на це фінансових ресурсів (бюджету).

Отже характерними рисами проєкту, що відрізняють його від інших видів діяльності є:

- орієнтованість на ціль;
- визначена тривалість;
- неповторність;
- високий ступінь складності, що викликає необхідність координування його заходів;
- необхідність залучення визначених фінансових засобів, а також певних людських, матеріальних та інших ресурсів. [5, с.16]

Охарактеризуємо кожну з рис:

1. *Орієнтованість на ціль.* Основна мета проєкту – це досягнення чітко поставленої цілі за допомогою обґрунтованих методів та засобів реалізації.
2. *Визначена тривалість.* Досить складна, але важлива риса, яка має на меті призначити часові межі. Основна мета – визначення дати початку, і кінця реалізації проєкту. Впродовж обмеженого часу, необхідно досягти всіх поставлених цілей.
3. *Неповторність.* Обов'язкова винятковість– що означає досить високий процент новизни. Наприклад, ви досить часто проводите поодинокі тренінги з розвитку творчого потенціалу, але плануєте створити унікальний цілий навчальний цикл. У цьому курсі ви визначили конкретну мету, яка буде оригінальною та неповторюваною.
4. *Високий ступінь складності, що викликає необхідність координування його заходів.* Вам потрібно скласти певну концепцію послідовності розкладу, часу та місця проведення тренінгу (дотримуємося попереднього прикладу). Зазвичай, у реалізації беруть участь декілька осіб, зовнішні установи та організації, що досить сильно ускладнює управління проєктом.
5. *Необхідність залучення визначених фінансових засобів, а також певних людських, матеріальних та інших ресурсів.* Тут йде мова більше про грантові проєкти та залучення позабюджетних коштів.

Проєктна діяльність вважається найперспективнішим видом навчання, тому що вона створює умови для творчого пошуку себе в житті, самоактуалізації, підвищує мотивацію до навчання та рівень досягнень, сприяє розвитку навичок та умінь. Розвиток творчості в учителів початкових класів методом проєктів є важливим не лише тому, що це спонукає формуванню творчої особистості, а й тому, що цей метод удосконалює майстерність фахівця у своїй галузі, дає можливість опанування новітніми освітніми технологіями і формами роботи.

Оскільки проєкт від свого початку до моменту закінчення проходить різні стани, які називають етапами або фазами (у свою чергу кожен етап може піділятися на – підетапи), то в проєктному менеджменті використовується таке поняття, як життєвий цикл проєкту. [5, с.17]

Життєвий цикл проєкту - це модель, яка відображає хід виконання проєкту в часі, визначаючи його фази та їх характеристики: від моменту ініціювання розробки до його завершення. Цикл проєкту використовується в якості інструменту, який допомагає в управлінні проєктом. [5, с.17]

За методикою Європейської Комісії цикл проєкту поділяється на п'ять фаз:

- 1) Програмування,
- 2) Ідентифікація,
- 3) Формулювання,
- 4) Запровадження,
- 5) Оцінювання (евальвація). [5, с.17-18]

Перший етап – *програмування* включає в себе розробку програмної основи проєкту.

Другий етап – *ідентифікація* означає, постановку проблеми, яку необхідно вирішити, її актуальність та зацікавленість безпосередніх учасників, формулювання мети та завдань проєкту.

Третій етап – *формулювання*. Саме тут відбувається розробка конкретних методів впровадження, створення структури, заходів та засобів, які необхідно для досягати мети.

Четвертий етап – *запровадження*, або реалізація вже готової структури проєкту.

П'ятий етап – *оцінювання*. Також можемо назвати цей етап рефлексією. Сюди входить підсумок проведеного проєкту, аналіз результатів та виокремлення як позитивних аспектів, так і негативних. Робимо висновки та підсумок, що можна використати для подальшої реалізації, а що потрібно удосконалити.

Для легкої реалізації кожного з етапів, вчитель повинен керуватися своєю професійною компетентністю, вмінням постійно вчитися та застосовувати творчий підхід.

У освіті існує достатньо підходів щодо змісту та розуміння поняття «професійної компетентності». У сучасному освітньому просторі «професійна компетентність вчителя передбачає розвиток інформаційної (знати), діяльнісної (уміти), креативної (володіти) та розвивальної (бути) функцій, засвоєння інноваційних ролей і принципів професійної діяльності, що пов'язано з видозміною сфери особистості, розвитком її самостійності, творчого потенціалу, інтелектуальних здібностей, особистісного і професійного самовдосконалення і саморозвитку» [6, с. 66].

Також, хочемо акцентувати увагу, що досить вагомим є вміння творчо мислити. За допомогою творчого підходу, реалізація всіх етапів проєкту буде відбуватися легше та продуктивніше. Розвиток творчості є важливим тому що людина, яка вміє творчо мислити, в нестандартних ситуаціях завжди знайде вихід, такій людині буде легше адаптуватися в житті. Лише творча особистість, спроможна створювати, управляти, пропонувати нові теорії, нові технології, нові напрямки розвитку, знаходити шляхи виходу зі складних нестандартних ситуацій. Тому забезпечення кожній людині можливості використання свого творчого потенціалу є одним із пріоритетних завдань як загальноосвітніх, так і позашкільних закладів.

Де інакше розвивається творчий потенціал, як не під час мистецьких дисциплін. Проблема впливової сили мистецтва на людину не є чимось принципово новим для

науки: про неї висловлювалися відомі мислителі минулого, вона неодноразово ставилась самим життям, її значущість підкріплювалася встановленими наукою фактами. Проте процеси швидких соціальних змін, що відбуваються нині у світі і нашій країні, змушують нас по-новому оцінювати питання соціальної ефективності мистецтва [4, с. 20]. Саме тому, найдоцільніше буде реалізовувати проєкти з творчого розвитку, на основі мистецьких дисциплін. Таким чином, основними вимогами до реалізації проєктів є: актуальна у творчому, дослідницькому плані проблеми, вирішення якої потребує інтегрованих знань, дослідницького пошуку; теоретична, практична і пізнавальна значущість результатів; структурування змістової частини проєкту; використання дослідницьких методів: визначення проблеми досліджуваних завдань, що впливають з неї, висунення гіпотези їх розв'язання; збір, систематизація та аналіз отриманих даних; формулювання висновків та виокремлення результатів; удосконалення та висунення нових проблем дослідження.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, чинниками, що зумовлюють актуальність дослідження проблеми формування в учителів початкових класів проєктної компетентності з урахуванням мистецького аспекту, є такі:

- 1) готовності і здатності вчителів впроваджувати проєктне навчання в закладі загальної середньої освіти, а саме: планувати, прогнозувати, організовувати, реалізовувати, координувати й аналізувати процес і результати творчої проєктної діяльності,
- 2) брак дисертацій та наукових монографій, присвячених теорії і практиці формування проєктної компетентності майбутніх учителів як складника їхньої професійно-методичної компетентності.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні науково-методичних засад формування в майбутніх учителів проєктної компетентності, зокрема концепції та методики формування проєктної компетентності майбутніх учителів та у подальшому подання розроблених проєктів на залучення позабюджетних коштів, фінансування (гранти).

Література

1. Ваніна Н. М. Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій. *Якість фахової передвищої освіти в період цифровізації: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 13 травня 2022 р., м. Глухів.* 2022. С. 44-48
2. Грицай М. Збірник студентських наукових досліджень «Освітній альманах». *Проектна діяльність учнів у початковій школі: сутність та завдання*. Львів. 2020. Вип. 3. С. 35-38
3. Закон України «Про освіту»: за станом на 27.10.2022 р. /Верховна Рада України. Офіц. вид. К.: Парлам. вид-во, 2017, № 38-39, ст.380
4. Зязюн І.А., Сагач Г.М. Краса педагогічної дії: Навчальний посібник для вчителів, аспірантів, студентів середніх та вищих навчальних закладів. – К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. – 302 с
5. Кулініч О. В., Ткачов Д. С., Ігнат'єв С. Є., Плоский К. В., Куліш П. Ю. [Грантрайтінг: методичні рекомендації для органів публічної влади щодо написання проєктних заявок.](#) 2013. С. 17-18.

6. Петренко С. До питання про професійну компетентність та педагогічну майстерність вчителя. *Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 5-6 грудня 2013 р., м. Суми. 2013. С. 65-66.
7. Розпорядження Кабінету Міністрів України [«Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»](#) від 14 грудня 2016 р. №988

Ю. Вишневська,
здобувач ОС «магістр»
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського
Y. Vishnevskia,
master's student,
Vinnytsia Mykhailo Kotsubynsky
State Pedagogical University

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

AESTHETIC EDUCATION OF PRIMARY SCHOOL CHILDREN IN THE PROCESS OF ARTISTIC AND CREATIVE ACTIVITIES

***Анотація:** У статті обґрунтовані та висвітлені цінності естетичного виховання молодших школярів у процесі художньо-творчої діяльності, розглянуто питання ролі мистецтва у формуванні культурної свідомості школярів.*

***Abstract:** The article substantiates and highlights the values of aesthetic education of primary school children in the process of artistic and creative activity, the issue of the role of art in the formation of cultural consciousness of schoolchildren is reviewed.*

***Ключові слова:** Естетичне виховання, мистецтво, художньо-творча діяльність, естетичний розвиток учнів, гармонія, культура.*

***Keywords:** Aesthetic education, art, artistic and creative activity, aesthetic development of students, harmony, culture.*

Постановка проблеми. Естетичне виховання – це процес пізнання та сприйняття гармонії прекрасного у навколишньому середовищі, розуміння, освоєння дійсності, естетичного відношення до життя та природи, здатність до художньої творчості та осмислення краси.

Мета естетичного виховання у художньо-творчій діяльності полягає у тому, що у процесі збагачення пізнання дітей художнім матеріалом, у них формувалося ціннісне, культурне відношення до навколишньої дійсності, зацікавленість до творчої роботи, реалізації знань умінь і навичок на уроках мистецтва.